

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Istungidokument

A7-0138/2012

12.4.2012

RAPORT

Naiste väljavaated Türgis 2020. aastal
(2011/2066(INI))

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon

Raportöör: Emine Bozkurt

PR_INI

SISUKORD

	Lk
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	3
SELETUSKIRI	13
PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS.....	17

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

naiste väljavaadete kohta Türgis 2020. aastal (2011/2066(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse ÜRO konventsiooni naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta (CEDAW) ja selle vabatahtlikku protokollit, mis on osa rahvusvahelisest õigusest ja mille osalisriik Türgi on olnud vastavalt alates aastast 1985 ja 2002, ning võttes arvesse Türgi põhiseaduse artiklit 90, milles sätestatakse, et rahvusvaheline õigus on Türgi riiklike õigusaktide suhtes ülimuslik,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu konventsioone, nagu Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsioon ning naistevastase ja koduvägivalla ennetamise ja sellega võitlemise konventsioon,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee dokumenti nr 11372 ja soovitus 1817 (2007), mis käsitlevad mõlemad parlamentaarset ühtsust võitluses naistevastase koduvägivallaga ning kampaania vahehindamist,
- võttes arvesse ühenduse õigustikku naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas,
- võttes arvesse Euroopa Ülemkogu 17. detsembri 2004. aasta otsust alustada Türgiga läbirääkimisi Euroopa Liiduga ühinemise üle,
- võttes arvesse komisjoni 2010. aasta eduaruannet Türgi kohta (SEC(2010)1327),
- võttes arvesse komisjoni teatist pealkirjaga „Laiemisstrateegia ja peamised ülesanded aastatel 2010–2011” (COM(2010)0660),
- võttes arvesse komisjoni teatist pealkirjaga „EL 2020. aastal: Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia” (COM(2010)2020),
- võttes arvesse oma 6. juuli 2005. aasta¹ ja 13. veebruari 2007. aasta² resolutsioone naiste rolli kohta Türgi ühiskondlikus, majandus- ja poliitilises elus,
- võttes arvesse oma 9. märtsi 2011. aasta resolutsiooni Türgi 2010. aasta eduaruande kohta³,
- võttes arvesse kodukorra artiklit 48,
- võttes arvesse naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni raportit (A7-0138/2012),

¹ ELT L C 157E, 6.7.2006, lk 385.

² ELT C 287E, 29.11.2007, lk 174.

³ Vastuvõetud tekstid, P7_TA(2011)0090.

- A. arvestades, et Türgi kui kandidaatriik on kohustatud järgima ühenduse õigustikku ning pühendumata inimõiguste, seejuures naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse austamisele; arvestades, et Türgit on kutsutud üles jätkama õigusaktide reformi läbiviimist ja järelevalvet ning organiseerima tegevusi, mis suurendavad teadlikkust seoses naistevastase ja koduvägivalla vastu võitlemisega;
- B. arvestades, et soolise võrdõiguslikkuse poliitikal on tänu majanduskasvu ja täistööhõive edendamisele suur potentsiaal saavutada Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärgid;
- C. arvestades, et Türgi teeb piiratud edusamme õigusraamistiku täiustamisel ja rakendamisel ning selle tagamisel, et naised osaleksid meestega võrdselt ühiskondlikus, majandus- ja poliitilises elus;
- D. arvestades, et komisjon on oma 2010. ja 2011. aasta eduaruannetes Türgi kohta rõhutanud, et on vaja jätkuvalt pingutada, rakendamaks kehtivat õigusraamistikku reaalses poliitilises, sotsiaalses ja majanduselus; arvestades, et komisjon on märkinud, et sooline võrdõiguslikkus, võitlus naistevastase vägivalla, kaasa arvatud aumõrvade vastu ning alaealiste ja sundabielude vastu on jätkuvalt Türgi peamisi probleeme; arvestades, et võrdõiguslikkust, naiste õigusi ja soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist tuleb toetada Türgi kavandatavas uues põhiseaduses;
- E. arvestades, et eeskätt on kooskõlastatud ja koordineeritud meetmed vajalikud naistevastase vägivalla, hariduse, töö ning riiklikul ja kohalikul tasandil esindatuse valdkonnas;

Õigusaktid, koordineerimine ja kodanikuühiskond

1. kutsub Türgi valitsust üles järgima ja tugevdama õigusraamistiku vastuvõtmisel ja muutmisel, sealhulgas ka kavandatavas uue põhiseaduse protsessis, võrdsuse põhimõtteid ja naiste õigusi;
2. rõhutab, et Türgi ebasoodsas olukorras piirkondade majanduslik ja sotsiaalne mahajäämus ning sisserändest, vaesusest ja valdavalt patriarhaalsetest sotsiaalsetest struktuuridest tulenevad probleemid süvendavad naiste probleeme veelgi ning nõrgendavad nende positsiooni; nõuab, et naiste õiguste käsitlemisel pöörataks suuremat tähelepanu vajadusele arvestada piirkondlike erinevustega ja kujundada poliitikat vastavalt sellele, tunnistades, et üldiselt esineb kurdi päritolu naiste seas veel suuremaid probleeme ja ebavõrdsus; kutsub Türgi valitsust üles tegelema aktiivselt kõigi reformide läbiviimisega ja tegema koostööd kohalike volikogudega, et tagada võrdsed õigused kõikidele naistele, kaasa arvatud kurdi päritolu naistele;
3. tunneb heameelt uue perekonna- ja sotsiaalpoliitika ministri ametisse määramise üle ning meeste ja naiste võrdsete võimaluste komisjoni loomise üle Türgi parlamendis, mis teeb edukaid jõupingutusi selle nimel, et viia läbi uurimisi sellistes tähtsates küsimustes nagu naistevastane vägivald ja laste abielud, koostada raporteid ja konsulteerida mitmete organisatsioonidega, muu hulgas valitsusväliste organisatsioonidega;
4. rõhutab tõhusa koordineerimise olulisust tagamaks soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamist; tervitab seetõttu Türgi valitsuse jõupingutusi soolise süvalaiendamise

alase koostöö tõhustamiseks riigi ametiasutuste vahel; julgustab Türgi valitsust võtma kodanikuühiskonna aktiivsel ja mittediskrimineerival osavõtul kasutusele täiendavaid strateegiaid, mille eesmärk on tagada täielik sooline võrdõiguslikkus, sealhulgas kaotada sugudevaheline palgalõhe, ning rakendada selle koostöö tulemusel ellu;

5. rõhutab vajadust rakendada kehtivaid sootundlikke õigusakte praktikas kogu riigi ulatuses, eraldades selleks piisavalt rahalisi vahendeid ja inimressursse, tagades järjekindluse ja töötades välja järelevalvemehhanismid, mis põhinevad selgetel, mõõdetavatel eesmärkidel;
6. kutsub Türgi valitsust üles tunnustama kodanikuühiskonna osaluse tähtsust soolise võrdõiguslikkuse poliitika väljatöötamisel ja rakendamisel ning tagama naistele kõige soodsama poliitika kujundamisel valitsusväliste organisatsioonide (VVOde) kaasamise nii kesk- kui ka kohalikul tasandil;
7. tunneb heameelt Türgi edusammude üle laste sünnijärgsel registreerimisel, mis ulatub praegu 93%-ni; rõhutab vajadust soospetsiifiliste statistiliste andmete järjepideva ja süstemaatilise kogumise järele, et jälgida edasiminekuid õigusaktide rakendamise valdkonnas või teha kindlaks siseriikliku õiguse lüngad;
8. soovib teada, kuidas on Türgi valitsus edendanud lesbide, geide, biseksuaalide ja transseksuaalide õiguste avalikku tunnustamist;

Naistevastane vägivald

9. rõhutab, et Türgi statistikaameti ametlike andmete kohaselt on 30% Türgi naistest kogenud mingil ajal oma elus füüsilist vägivalda; on sügavalt mures pideva ja tõsise naistevastase vägivalla, sealhulgas aumõrvade, alaealiste ja sundabielude pärast ning vastumeetmete ebatõhususe pärast ning ka Türgi ametivõimude leebuse pärast soopõhiste kuritegude toimepanijate karistamisel;
10. kutsub Türgi valitsust üles võtma tõhusamaid meetmeid, et võidelda aumõrvade vastu, ning võtma seadusandlikke, õigusloomega seotud ja finantsmeetmeid, et sellised mõrvu ära hoida ja karistada nende toimepanijaid, samuti perekonnaliikmeid, kes kiidavad naistevastase vägivalla vaikides heaks, eriti aumõrvade puhul, ning abistada nende ohvreid; palub Türgi valitsuselt teavet selle kohta, kas ohvrite arv on viimastel aastatel pärast Türgi kriminaalseadustiku muutmist vähenenud, sest muudatuste kohaselt on aumõrv mõrvajuhtumi puhul raskendav asjaolu; palub teavet ka selle kohta, kui sageli on kohtunikud langetanud aumõrva juhtumitega seotud kohtuotsuseid ning millised on olnud karistused;
11. kutsub Türgi valitsust üles uurima, miks Türgi idaosas on naiste enesetappude arv järsult kasvanud, ning uurima nn aumõrvade nähtust, samuti pakkuma abi ja toetust naistele, kes on oma pereliikmete ja ümbritsevate surve all, hoidmaks ära olukordi, kus perekonnad aumõrva sooritamise asemel sunnivad naisi enesetapule;
12. on seisukohal, et igasugune naistevastane vägivald on lubamatu; kutsub Türgi valitsust üles võtma vastu ja rakendama täisleppimatuse poliitikat naistevastase vägivalla suhtes, võttes vastu ohvrite kaitsmist, kuritegude toimepanijate karistamist ja vägivalla ennetamist

käsitlevad vajalikud õigusaktid, teostades järelevalvet ning hoolitsedes asjaomaste õigusaktide rakendamise eest;

13. rõhutab, et vaja on muuta perekonna kaitset käsitlevat seadust nr 4320 ning et kõnealune muudatus peaks tagama laia kohaldamisala, tõhusad õiguskaitsevahendid ja kaitsemehhanismid ning õigusraamistiku range ja vahetu rakendamise ilma mööndusteta, et juurida välja naistevastane vägivald ning kehtestada naistevastaste kuritegude toimepanijatele hoiatavad ja tõsised karistused; rõhutab, et naistevastane vägivald, sealhulgas abielusisene vägistamine, tuleb muuta kuriteoks, tuleb luua vajalikud õigusaktid vägivaldsete abikaasade või partnerite eemalhoidmiseks ning tagada ohvritele tõhus juurdepääs kohtutele ja kaitsemeetmetele;
14. palub, et Türgi valitsus töötaks naistevastase vägivalla vastu võitlemise riikliku tegevuskava rakendamiseks välja järelevalvesüsteemi koos sihttasemetega ja tähtaegadega ning lubaks kindlalt tagada kavale piisav rahaline toetus;
15. toetab politseiametnike, tervishoiutöötajate, kohtunike, prokuröride, vaimulike ja muude ametnike jätkuva koolitamise üle koduvägivalla ennetamise vallas; märgib veel kord, et nende pingutuste täiendamiseks on vaja mehhanismi, millega selgitada välja need, kes ei kaitse ega aita ohvreid, ja algatada nende suhtes juurdlus, ning et kaitsemeetmete jaoks tuleb eraldada eelarvest piisavad vahendid;
16. kiidab heaks spetsiaalse koduvägivalla büroo loomise peaprokuratuuri juurde Ankaras; rõhutab, et see büroo on saavutanud olulist edu võitluses naistevastase vägivalla vastu, ohvrite kaitsmisel ja süüdlaste karistamisel, kuna on tagatud, et naistevastase vägivalla kohtuasjadega tegelevad prokurörid, kes on selle ala eksperdid, ning büroole on antud volitused süüteo toimepanija kinni pidada ja ohvrit kaitsta, sealhulgas kehtestada viivitamata lähenemiskeeld ja korraldada üleviimine varjupaika; et laiendada niisugusel tasemel kaitset kogu riigile, kutsub Türgi valitsust üles asutama spetsiaalsed naistevastase vägivalla bürood prokuratuuride juures ka riigi provintssides;
17. palub Türgi valitsusel tagada ohvritele tõhus juurdepääs vastavale juriidilisele teabele, õigusabile ja asjakohasele kohtumenetlusele, mis aitaks nende kohtuasja lahendada nii, et oleks tagatud ohvrite õiguste kaitse ilma järgneva vägivalla ohuta;
18. toetab seisukohta, et kaitsemehhanismid peaksid olema võrdselt kättesaadavad sisserändajatest naistele, kelle puhul esinevad mitmesugused lisaprobleemid (nt keelebarjäär, sotsiaalne isoleeritus perekonna piires jne);
19. tunneb heameelt Türgi valitsuse algatuste üle korraldada ümber varjupaikade süsteem, konsulteerides kõigi sidusrühmadega; arvestades, et vägivallaohvritest naistele mõeldud 65 toimivat varjupaika ei vasta ligikaudu 70-miljonilise rahvaarvu vajadusele; kutsub Türgi valitsust üles looma ühtlaselt üle kogu riigi piisaval arvul varjupaiku, nagu nähakse ette Euroopa Nõukogu 11. mai 2011. aasta konventsioonile naistevastase ja perevägivalla ennetamiseks ning vähendamiseks, täites sellega omavalitsuste seaduses endale seatud eesmärgi, ning rajama igasse vähemalt 50 000 elanikuga omavalitsusüksusesse varjupaik; märgib, et varjupaigad peavad jaotuma üle kogu maa ning linna- ja maapiirkondades õiges vahekorras; rõhutab, kui tähtis on võtta kasutusele mehhanismid, et suurendada olemasolevate varjupaikade turvalisust ja suutlikkust ning järelevalvet nende üle ja

määrata rikkumiste korral karistusi, palgata hea koolitusega ja hästi tasustatud sotsiaaltöötajaid ning tagada varjupaikades olevate naiste piisav võimekus täiendkoolituse kursuste ja muude teenuste abil, et need naised saaksid rajada endale ja oma lastele alused uueks eluks; rõhutab, et ohvrite turvalisuse nimel on oluline nende varjupaikade asukohta mitte avaldada;

20. õhutab vägivaldsele käitumisele kalduvate meeste ravi tähtsust; on seisukohal, et mehi, kelle suhtes on kohaldatud tõkendit, tuleks rehabiliteerida kriminaalhooldusasutuses;
21. tunneb heameelt abitelefoni sisseseadmise ja naiste järelevalvekeskuste rajamise üle, kus soopõhise vägivalda ohvrid saaksid oma kohtuprotsesside ajal meditsiinilist abi ja psühholoogilist nõustamist, et vältida korduvat ohvriks sattumist;
22. kutsub Türgi valitsust üles kriminaliseerima sundabielusid ning teavitama naisi ja mehi teavituskampaaniate abil partneri vaba valiku õigusest; rõhutab, et koolides ja lapsevanemate seas on tähtis tõsta teadlikkust sundabielude ebaseaduslikkusest;
23. väljendab tõsist muret vallaliste naiste, lahutatute, ebaseaduslikult islamiabieludesse kaasatud ja rahvusvähemustest naiste madalama õigusliku seisundi pärast;
24. rõhutab usuvähemuste naiste austamise ja religioonidevahelise dialoogi tähtsust;

Haridus

25. rõhutab hariduse olulisust naiste õiguste suurendamisel ja soolise võrdsuse süvalaiendamisel kõigil haridustasemetel;
26. osutab sellele, et vastavalt 10. detsembri 1948. aasta ÜRO inimõiguste ülddeklaratsiooni artiklile 26 on õigus haridusele üks inimõigustest;
27. tunneb heameelt asjaolu üle, et üha enam tüdrukuid omandab põhiharidust (1.–8. klass) ja et sooline ebavõrdsus põhihariduses on nüüd peaaegu kadunud; peab aga kahetsusväärseks, et keskhariduses on sooline ebavõrdsus veidi suurenenud, ning nõuab tungivalt, et Türgi valitsus võtaks kõik vajalikud meetmed selle ebavõrdsuse vähendamiseks ning täiendavad meetmed tagamaks, et kõik lapsed käiksid koolis;
28. nõuab haridussüsteemi raames selliste kutseõppeasutuste edendamist, mis annavad naistele kutse omandamise võimaluse või läbida koolitus teenindussektoris töötamiseks;
29. kutsub Türgi valitsust üles võitlema seksuaalse ärakasutamise, seksuaalse kuritarvitamise, koduvägivalda, vaesuse, kirjaoskamatus ja tütarlaste ärakasutamise vastu ning tagama kõigile võrdne juurdepääs haridusele, tegemata vahet ainuüksi vanuse, keele, rahvuse ja soo kriteeriumide alusel;
30. tunneb muret, et koolieelsetes lasteasutustes (0–5-aastaste laste vanuserühmadele) käib endiselt väga väike osa lapsi ning et lastehoiu- ja alusharidusteenuseid osutavatest asutustest on puudus; nõuab tungivalt, et Türgi valitsus eraldaks piisavalt vahendeid taskukohaste lastehoiuteenuste laiendamiseks sellele vanuserühmale; kutsub Türgi valitsust üles muutma oma seadust lastehoiukeskuste kohta, milles on sätestatud, et enam

kui 150 naistöötajaga ettevõtjad on kohustatud naistöötajatele tagama tasuta lastesõimed, kuna see säte on diskrimineeriva iseloomuga, tuginedes eeldusele, et laste kasvatamine on üksnes naiste ülesanne, ning mõjutab negatiivselt ettevõtete otsust võtta tööle rohkem naisi;

31. kutsub Türgi valitsust üles tegutsema aktiivsemalt ja korraldama rohkem teadlikkust tõstvaid kampaaniaid, et kaotada miljonite naiste, eelkõige kurdi päritolu, sisserännanud või roma naiste kirjaoskamatus ja vaesus, ning pöörata erilist tähelepanu maapiirkondades elavatele naistele;
32. kiidab heaks Türgi valitsuse algatused, nagu sotsiaalse riski maandamise projekt (toetuse maksmise ühendamine teatud tingimuste täitmisega), mille raames makstakse raskustes peredele kindel toetussumma iga põhikoolis käiva lapse kohta; võtab teadmiseks, et tüdrukute eest makstav peretoetus on suurem kui poiste eest makstav ning et raha makstakse välja emadele; kiidab heaks asjaolu, et nii tegeldakse üheaegselt nii tüdrukute koolitamisega kui ka naiste õiguste suurendamise probleemiga perekonnas; märgib siiski, et koolist väljalangemine on jätkuvalt probleem, eeskätt hooajatööliste perekondade ja roma laste puhul, ning palub Türgi valitsusel toetada ja täielikult rakendada varajase hoiatamise süsteemi nende laste puhul, kes kuuluvad kooli poolelijätjate riskirühma, ning vähendada piirkondlikke erinevusi nii põhi- kui ka keskhariduses;
33. rõhutab, et sooliste stereotüüpide probleemiga saab kõige edukamalt tegeleda haridussüsteemi kaudu; tunneb seepärast heameelt soolise võrdõiguslikkuse komisjoni loomise üle haridusministeeriumis; tunnustab püüdlusi eemaldada õppematerjalidest sooliselt kallutatud keelekasutus, pildid ja väljendusviisid; märgib samas, et soolise kallutatuse kõrvaldamine kõigi haridus- ja koolitustasandite õpikutest nõuab jätkuvat intensiivset tööd, ning palub seepärast Türgi valitsusel anda ülevaade seniste saavutuste kohta soolise kallutatuse kõrvaldamisel õppematerjalidest;
34. kutsub kõiki kõrgemaid õppeasutusi üles muutma soolise võrdõiguslikkuse kursused tulevaste õpetajate hariduskäigus kohustuslikuks ning palub Türgi valitsusel lisada see teema õpetajate täiendkoolitusprogrammidesse;
35. rõhutab, et tagamaks tüdrukute osalemist kohustuslikus alghariduses ja hoidmaks ära nende õppimisvõimalusest ilmajätmist või alaealisena abiellu sundimist, on ülimalt oluline – nii nagu praegu on –, et ametlik kohustuslik alghariduse süsteem koosneks blokist, mida ei saa avatud või kaugõppega asendada; tunneb seepärast muret hiljutise õigusakti ettepaneku pärast, millega pikendatakse kohustuslikku haridust 8 aastalt 12-le, kuid soovitakse samas luua võimalus kasutada pärast nelja-aastase alghariduse läbimist avatud õppe alternatiivi;

Tööturul osalemine

36. rõhutab, et naiste osalemine Türgi tööturul on väga väike ning jääb tugevalt alla Euroopa 2020. aasta strateegia väljavaadetes püstitatud eesmärkidele, ja kutsub Türgi valitsust üles välja töötama riiklik tegevuskava, et tagada suurem naiste osalus tööturul;
37. nõuab, et aktiivsete tööturumeetmete tegevuskava raames, mis on ette nähtud naiste ja noorte tööpuuduse piiramiseks, võetaks edasisi meetmeid; kutsub Türgi valitsust üles

pühendama rohkem rahalisi vahendeid oma eelarvest sellele, et aidata töötuid naisi tööturule;

38. kutsub Türgi valitsust üles kasutama ELi vahendeid Türgis läbiviidavate projektide jaoks võimalikult tõhusalt; kutsub komisjoni üles jälgima hoolikalt vahendite kasutamise tõhusust;
39. nõuab tungivalt peaministri ringkirja 2010/14 rakendamist naiste tööhõive suurendamiseks ja võrdsete võimalusteni jõudmiseks; osutab sellega seoses Euroopa Liidu strateegiatele ja meetmetele, mis aitavad saavutada meeste ja naiste võrdset osalemist ning naiste õiglast osakaalu juhtivatel ametikohtadel;
40. kutsub Türgi valitsust üles julgustama naiste aktiivset osalemist tööturul, edendades muu hulgas meetmeid, et tagada paremad töötingimused, võrdse töö eest võrdse tasu, elukestva õppe, pindliku tööaja ja tasakaalu töö- ning pereelu vahel;
41. märgib, et kui Türgi täiendas hiljuti emaduspuhkuse seadust (pikendades puhkust 12 nädalalt 16ni), siis isaduspuhkuse võimalus kehtib ainult riigiteenistujatele, mitte aga ülejäänud töötajatele, ning et laialt kohaldatav lapsehoolduspuhkus on ülimalt vajalik, tagamaks, et vanemad jagaksid lapse hooldamisel õigusi ja kohustusi ning vähendamaks soolist ebavõrdsust tööturul; kutsub Türgi valitsust üles kehtestama isaduspuhkuse võimaluse kõikidele töötajatele, võimaldamaks isadel täita võrdselt kohustusi laste eest hoolitsemisel;
42. julgustab naisi looma oma ettevõtteid, kasutades selleks vahendeid, mis on kättesaadavad laenukavade, nagu näiteks väikeettevõtete laenuprogrammi raames ja kasutama ära KOSGEBi koolitusprogramme;
43. rõhutab, kui oluline on võidelda igasuguse töökohal toimuva diskrimineerimise, sealhulgas soolise diskrimineerimise vastu nii töölevõtmisel, edutamisel kui ka töö tasustamisel; kordab palvet, et Türgi valitsus koguks asjakohaseid ja korrektseid statistilisi andmeid;
44. rõhutab eri koolituskursuste, rahastuse ja tehnilise toe pakkumise tähtsust töötutele ja kõrgemal positsioonil naistele ning naisettevõtjatele, et tagada kõigile võrdsed võimalused tööturule pääsemiseks;
45. rõhutab, et rasedus- ja sünnituspuhkust käsitlevate õigusaktide hiljutisele muutmisele, mille kohaselt pikendati rasedus- ja sünnituspuhkust kaheteistkümnelt nädalalt kuueteistkümmele nädalale, peaks järgnema ka tasu suurendamine, mis aitaks tagada seda, et laste saamine ei tähendaks perekondadele ja naistele n-ö rahalist karistust;
46. nõuab tungivalt, et Türgi valitsus eraldaks rahalisi vahendeid taskukohaste ja laialdaselt juurdepääsetavate lastehoiu- ning vanurite ja puuetega inimeste hooldusasutuste rajamiseks, et suurendada naiste tööhõivet;
47. täheldab naiste vähest osalemist ametiühingutes ning eelkõige nende juhatustes; rõhutab, kui oluline on muuta ametiühingute tegevus juurdepääsetavamaks, et saavutada naiste arvukam osalemine;

48. rõhutab asjaolu, et naised töötavad sageli mitterahuldavates tingimustes, registreerimata pereettevõtetes ja tasu saamata, mis tähendab, et nad on ohvrid ning neid kasutatakse ära; nõuab Türgi valitsuselt kõikide vajalike meetmete võtmist selleks, et võidelda põrandaaluse majandustegevuse vastu;

Poliitikas osalemine

49. tervitab Türgi parlamendi naisliikmete arvu suurenemist 9,1%-lt 2007. aasta valimistel 14,3%-ni pärast 2011. aasta valimisi; märgib aga, et see protsent on ikkagi väike, ning nõuab parteisid ja valimisi käsitleva uue seaduse vastuvõtmist, millega kehtestatakse kohustuslik kvoodisüsteem naiste õiglase esindatuse tagamiseks valimisnimekirjades; väljendab muret Türgi naiste üldise piiratud esindatuse pärast poliitikas, avaliku haldusega seotud juhtivatel ametikohtadel ja erakondades;

50. rõhutab, et Türgi valitsus ja parteid peaksid vaatama läbi praeguse valimisseaduse, et aidata kaasa meeste ja naiste võrdsele demokraatlikule osalemisele poliitikas, sealhulgas naiste ja meeste rohkem tasakaalustatud esindatusele valimisnimekirjades;

51. julgustab kõiki Türgi parteisid võtma vastu ulatuslikke soolise võrdõiguslikkuse strateegiaid ning sise-eeskirju, millega tagada naiste esindatus kõigil tasanditel;

52. on mures selle üle, et kohalikul tasandil on naiste poliitikas osalemise protsent väga väike, ning kutsub kõiki parteisid üles tagama, et see olukord 2014. aasta kohalike valimistega muutuks; Türgis on ainult 1% kommuunide linnapea naine ja seega kutsub naiste kohalikus poliitikas osalemise soodustamiseks üles kehtestama ka kohalikul tasandil kvoodisüsteemi naiste arvu kohta valimisnimekirjades;

2020. aasta väljavaated

53. kutsub Türgit kui ELiga ühinemise kandidaatriiki üles kinnitama Euroopa 2020. aasta strateegia eesmärgid ning suurendama naiste õigusi, et nad saaksid tööturul aktiivsemalt osaleda;

54. kutsub komisjoni üles läbirääkimistel Türgiga naiste õiguste küsimust kesksel kohale seadma; rõhutab, et Türgi jaoks on tähtis täita Euroopa Liidu õigustikust ning ELi ja Euroopa Inimõiguste Kohtu otsustest tulenevaid õiguslikke ja poliitilisi kohustusi, et hõlbustada kohtusüsteemi ja põhiõigusi käsitleva ühinemisläbirääkimiste 23. peatüki avamist, mis on oluline Türgi naiste inimõiguste alaste reformide toetamiseks vastavalt sellele peatükile;

55. kutsub Türgit üles täitma kõiki ELi ja Türgi vahelisest assotsiatsioonilepingust ning lisaprotokollist tulenevaid kohustusi, kusjuures viimast ei ole Türgi juba kuus aastat järjest ikka veel rakendanud, et näidata Türgi tõelist pühendumust täieliku pluralistliku demokraatia saavutamiseks, mille keskmes on inimõiguste ja nii meeste kui ka naiste põhivabaduste austamine ja kaitsmine;

56. rõhutab, et ühinemisläbirääkimiste 19. peatüki avamiseks (sotsiaalpoliitika ja tööhõive valdkond), mis on ülimalt oluline naiste ühiskondliku ja majandusliku olukorra parandamiseks ning nende osaluse suurendamiseks tööturul, peab Türgi ühe sihtmärgina

esitama komisjonile tegevuskava ELi õigustiku rakendamiseks kõikides 19. peatüki valdkondades, kaasa arvatud soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine; teeb ettepaneku, et naiste staatuse peadirektoraat oleks selle protsessiga tihedalt seotud;

57. rõhutab, et komisjoni poolt Türgiga ühinemisläbirääkimiste lõpuleviimiseks koostatud positiivset kava tuleks kasutada juhtiva foorumina naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse edendamiseks Türgis; palub komisjonil tagada, et kõikides positiivse kava töörühmades oleks kindlustatud soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine;
58. rõhutab, kui oluline on ümber hinnata praegused jäigad seisukohad naiste rolli kohta sotsiaalses struktuuris, ja toonitab, et õigusraamistiku ellurakendamiseks on tegelikult vaja muuta mõttelaadi;
59. nõuab, et korraldataks teadlikkuse tõstmise kampaaniaid, mis oleks suunatud kogu ühiskonnale ja keskenduksid naiste õigustele ja soolisele võrdõiguslikkusele, soolise vägivalda vältimisele, aumõrvade hukkamõistmisele ning meedias esineva solise kallutatuse taunimisele;
60. nõuab, et tööturu osapooled osaleksid aktiivselt naiste õiguste ja rolli edendamises ettevõtluses, ühiskonnas ja poliitikas ning naiste kaasamises sotsiaaldialoogi;
61. kutsub Türgi valitsust üles kehtestama kõigil haridustasanditel õppekavades kohustuslike ainetena soolise võrdõiguslikkuse ja sallivuse;
62. soovib luua riikliku projekti, mis viiks kokku nais- ja meeseeskujud, noored naised ja mehed ning paneks nad arutlema Türgi tuleviku üle, et eri vanuses ja erinevate poliitiliste veendumustega naised ja mehed saaksid koos kujundada tõhusa strateegia, mis aitaks muuta ühiskonna patriarhaalse struktuuri selliseks, kus naised saaksid võrdsetel alustel ja ühiskonna heakskiidul osaleda nii poliitilises, majanduslikus kui ka sotsiaalses elus;
63. tunnistab, et mõttelaadi muutmine ei teostu ilma meeste osalemise ning nende kaasamiseta kunagi, ning kutsub seetõttu Türgi valitsust üles korraldama avalikke arutelusid kõigist Türgi ühiskonnarühmadest pärit naiste ja meestega arvamuste vahetamiseks, et kõrvaldada soolise vägivalda põhjused ning saavutada lõpuks tõeline sooline võrdõiguslikkus;
64. usub, et eritähelpanu tuleks pöörata naiste õiguste suurendamisele Türgi vähem arenenud piirkondades; tervitab seega Türgi valitsuse projekte, nagu kutseõppe kursuseid pakkuv projekt CATOMs raames (Multi Purpose Society Centres, mitmeotstarbelised rahvamajad) Türgi kaguosas, aga rõhutab ka, et vaja oleks rohkem algatusi, mis austavad ja edendavad kõikide naiste õigusi ning milles pööratakse erilist tähelepanu maapiirkondade, töötute ja vaesuses elavate naiste sotsiaalsele kaasamisele ja nende võimaluste suurendamisele;
65. märgib, et kui Türgi soovib olla eeskujuks araabia kevade riikidele, peaks ta jätkama reformide läbiviimist ning tagama hääletatud õigusaktide rakendamise; tuletab meelde, et Türgil tuleks saavutada nähtavad ja konkreetsed tulemused seoses võrdõiguslikkuse põhimõtte rakendamise ning naiste õiguste austamisega;
66. rõhutab meedia otsustavat rolli naiste õiguste austamisel ja julgustab lisama soolise

võrdõiguslikkuse teemat meediaorganisatsioonide täiendkoolitustesse; juhib tähelepanu asjaolule, kui oluline on kujutada naisi meedias ilma sooliste stereotüüpideta;

67. rõhutab sootundliku eelarvestamise olulisust, kuna ühtegi reformi ei saa rakendada ilma piisavate vahenditeta;

68. kutsub Türgit üles aktiivsemalt läbi viima põhjalikke reforme, täitma riigi kaasajastamiseks Kopenhaageni kriteeriume ning looma keskkonda, kus valitseks vastastikune mõistmine ning austatakse kõiki ELi 27 liikmesriiki, võimaldades seeläbi kõigiga parimate soolise võrdõiguslikkuse tavade vahetamist, mis aitaks parandada Türgi naiste olukorda;

69. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule ja komisjonile, Euroopa Nõukogu peasekretärile, ÜRO naisteorganisatsioonile, Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni peadirektorile ning Türgi valitsusele ja parlamendile.

SELETUSKIRI

Raportöör koostas oma raporti nii dokumentide analüüsimise kui ka intervjuude põhjal.

Dokumendianalüüs, millega ta tegeles, hõlmas laia valikut valitsus- ja kodanikuühiskonna eri allikatest kogutud andmeid ja arvamusi, aga ka naiste õigusi puudutavaid õigusakte.

Lisaks korrapärasele kontaktidele, mis raportööril on tänu tema aastatepikkusele seotusele Türgi naisliikumisega, tegi ta ka intervjuusid konkreetse eesmärgiga saada käesoleva raporti jaoks materjali. Need intervjuud olid näiteks järgmised:

- arvamuste vahetus ELi laienemisvoliniku Štefan Fülega,
- kaks Türgi-visitit, et uurida naiste õiguste olukorda:

esimese Türgi-visitidi ajal aprillis 2011 pidas raportöör avakõne ÜRO Arenguprogrammi ja Türgi parlamendi korraldatud rahvusvahelisel soolise võrdõiguslikkuse konverentsil ning intervjuueeris silmapaistvaid Türgi ühiskonna naisi, nagu näiteks Güldal Akşit, kes oli tollal võrdsete võimaluste parlamendikomisjoni esimees; Nazik Işık, naiste solidaarsusliidu asutaja; Aynur Bektaş, Türgi kaubanduskodade liidu naisettevõtjate nõukogu juhataja; Yazgülü Aldoğan, kolumnist; Sertab Erener, laulja; Gülay Aslantepe, tollane Türgi ILO direktor; Yakın Ertürk, naistevastase vägivalla ÜRO eriraportöör. Raportöör külastas koos İlke Gökdemiriga, teadlase ja Mor Çatı naiste varjupaiga vabatahtlikuga ka naiste varjupaiku ning küsitles koduvägivalla ohvriks langenud naisi. Ta juhtis ülikoolis ka noorte neidude (ja noormeestega) nende tuleviku üle peetud arutelu.

Oma teisel Türgi-visitidil septembris 2011 kohtus raportöör ELi ministri Egemen Bağışiga, pere- ja sotsiaalpoliitika ministri Fatma Şahiniga, siseministri İdris Naim Şahiniga, justiitsministri Sadullah Erginiga, tööministri Faruk Çelikiga, rahandusministri Mehmet Şimşekiga, haridusministri Ömer Dinçeriga, naiste ja meeste võrdsete võimaluste parlamendikomisjoni esimehe Azize Sibel Gönüluga, ELi integratsiooni parlamendikomisjoni esimehe Mehmet Sayım Tekelioğluga, välissuhete parlamendikomisjoni esimehe Volkan Bozkırıga, Türgi–ELi parlamendi ühiskomisjoni kaaspresidendi Afif Demirkıraniga, inimõiguste parlamendikomisjoni aseesimehe Mehmet Naci Bostancıga, suurima opositsioonierakonna Vabariikliku Rahvapartei (CHP) juhi Kemal Kılıçdaroğluga, Türgi ametiühingute konföderatsiooni esindajatega, Türgi ELi-delegatsiooni juhi suursaadik Marc Pieriniga, Türgi tööstus- ja äriettevõtete liidu presidendi Ümit Boyneriga ning eri naisteorganisatsioonide esindajatega, kes tulid kokku Istanbulis korraldatud ümarlauakohtumisele, et anda oma panus käesolevasse raportisse,

- avalik kuulamine Euroopa Parlamendis, kus osalesid Leyla Coşkun, tollane naiste staatuse peadirektor, Nur Ger, Türgi tööstus- ja äriettevõtete liidu soolise võrdõiguslikkuse töörühma esimees, ja Handan Çağlayan, inimõiguste õppejõud.

Õigusaktid

Raportis võetakse teadmiseks asjaolu, et naiste õigusi käsitlev õigusraamistik on suurelt jaolt

juba kehtestatud. Valitsus on jõustanud seadusi, määrusi, strateegiadokumente, riiklikke tegevuskavu ja protokolle olulistes küsimustes, nagu naistevastase vägivalla ennetamine, tüdrukute koolitamine ja naiste kirjaoskamatusse likvideerimine, naiste tööturul osalemise suurendamine. Nende õigusaktide ellurakendamine ei olnud aga veel hiljuti jõudnud rahuldavale tasemele. Peale selle on Türgi valitsuse ja kodanikuühiskonna koostöö naiste õiguste vallas olnud puudulik, mis on seda enam kahetsusväärne, et sooline võrdõiguslikkus saab teostuda üksnes kogu ühiskonna koordineeritud pingutuste abil.

Raportöör on näinud nende varasemate tendentside – nimelt õigusaktide puuduliku rakendamise ja puuduliku koostöö – muutumist positiivses suunas. Kõik asjaomased ministrid viivad aktiivselt ellu projekte, millega jõustatakse naiste elustandardi parandamist käsitlevaid õigusakte. Mis veel tähtsam – need ministrid teevad soolise võrdõiguslikkuse alast koostööd. Selle koostöövõrgustiku keskmes on äsja asutatud pere- ja sotsiaalpoliitika ministeerium. Pere- ja sotsiaalpoliitika ministeerium on nüüdseks täiesti välja kujundatud, tal on oma eelarve ja ta on viivitamata alustanud struktuurset koostööd teiste ministeeriumidega. Ministeerium korraldab ka kodanikuühiskonna kohtumisi, et otsustada ühiselt oluliste küsimuste üle, nagu näiteks naiste varjupaikade süsteemi ümberkorraldamine.

Muudatused on alles algjärgus, mistõttu – tunnustades küll positiivseid samme – välditakse käesolevas raportis hoolikalt Türgi varasemate puudujääkide liigkiiret „unustamist“.

Paremate statistiliste andmete kogumisel on viimastel aastatel saavutatud küll edu, kuid kõigis valdkondades pole soospetsiifilisi andmeid saadaval.

Põhiseaduse uusima muudatusega tagatakse, et positiivset diskrimineerimist ei käsitleta võrdsuse põhimõtte rikkumisena. See võimalus aga tuleb teiste õigusaktide rakendamise abil alles praktikas kasutusele võtta.

Naistevastane vägivald

Naistevastane vägivald on Türgi üks pakilisemaid probleeme. Iga päev sureb kaks või kolm naist abikaasade, elukaaslaste, perekondade või eksabikaasade käe läbi. Kehtivas õigusaktis, seaduses nr 4320 on puudujääke, näiteks puudub mehhanism, mille abil kehtestatakse koduvägivalla pruukijale viivitamata keeld läheneda vägivalla ohvriks langenud naisele. Veelgi enam – politsei, prokurörid ja kohtunikud ei ole alati ühel meelel, millist seadust vägivallatseja suhtes kohaldada ja milline karistus talle määrata. Lisaks seaduse muutmisele on erakordselt tähtis kehtestada koduvägivalla juhtudel vahetumad ja tõhusamad õiguskaitsevahendid; kõigi seaduse rakendamisel osalevate riigiasutuste puhul peab olema tagatud selle seaduse ühtne tõlgendamine ja kohaldamine.

Raportöör täheldab aga positiivsema noodina, et Türgi ühiskonna teadlikkus naistevastase vägivalla asjus üha kasvab. Sellel teemal arutletakse iga päev Türgi ajalehtedes, televisioonis ja erinevates VVOdes, mis selles valdkonnas toimib omakorda valitsuse reformide liikumapaneva jõuna. Valitsus on juba tunnustanud tõsise probleemi olemasolu ega kinnita enam, et soopõhise vägivalla juhtumid on üksikud intsidendid. Püüdes juurida välja naistevastast vägivalda, koolitavad asjaomased ministeeriumid politseinikke, kohtunikke ja prokuröre, tervishoiutöötajaid ja vaimulikke seoses nende rolliga võitluses naistevastase vägivalla vastu. Nii siseministeerium kui ka pere- ja sotsiaalpoliitika ministeerium tegelevad

aktiivselt naiste varjupaikade süsteemi ümberkorraldamisega. Siiski on tungivalt vaja uusi varjupaiku. Türgi valitsus ei ole püstitatud eesmärgile – ehitada varjupaik igasse rohkem kui 50 000 elanikuga piirkonda – veel lähedalegi jõudnud. Selle eesmärgi saavutamise peaks olema valitsuse prioriteet. Olemasolevad varjupaigad tuleks kindlamalt varustada hästi koolitatud ja tasustatud töötajatega ning varjupaigas olevatele naistele tuleks süstemaatiliselt pakkuda kutsealast koolitust, et toetada neid uue elu ülesehitamisel endale ja oma lastele pärast varjupaigast lahkumist.

Vägivalla ohvrite aitamiseks on sisse seatud abitelefoniid. Neile abiliinidele tuleks eraldada piisavalt vahendeid ja teha nõutavad ümberkorraldused, et abiliinidele tulnud palvetega tegeldaks viivitamata ka väljaspool tööaega.

Raportöör kutsub Türgi valitsust üles täisleppimatusele naistevastase vägivalla suhtes. See tähendab, et naistevastane vägivald ei jää karistamata ning et naiste suhtes korduvalt vägivalda kasutanud isikutele määratakse rangemad karistused. Kui üldsusele saab teatavaks, et eranditult kõiki soopõhiste kuritegude toimepanijaid karistatakse, väheneb kindlasti ka naistevastane vägivald.

Haridus

Türgi valitsuse ja VVOde järjekindlate ja pidevate kampaaniate tulemusel on sooline ebavõrdsus põhihariduses peaaegu kadunud. Soolist ebavõrdsust esineb aga keskhariduses ning raportöör rõhutab, kui oluline on keskenduda ebavõrdsuse kaotamisele ka sellel haridustasemel.

Hariduse sisuga seoses teeb suurt tööd haridusministeeriumi juurde loodud soolise võrdõiguslikkuse komisjon, mis otsib raamatutest välja sooliselt kallutatud keelekasutuse ja pildid ning asendab need emantsipatsioonil põhineva, soolisest stereotüüpiseerimisest vaba sisuga, et õpetada lastele soolist võrdõiguslikkust ja perekondlike kohustuste jagamist.

Tööturul osalemine

Naiste tööhõivemäär on juba aastaid olnud ligikaudu 24%. Kuigi Türgi statistikaameti andmete kohaselt ulatub see arv praegu 30%-ni, on see ikkagi väga väike. Ehkki seda teemat käsitleti peaministri ringkirjas 2010/14, ei ole seda dokumenti rakendatud selles sisalduvaid põhimõtteid jõustaval viisil.

Raportöör on soovitanud mitut reformi naiste arvukamaks osalemiseks tööturul. Hästitoimiva osaaajatöö süsteemi loomine aitaks naiste tööhõive suurendamisele mõõtmatult kaasa. Praegu on tööandja otsustada, kes saab töötada osaaajaga, ja osaaajaga töötajate sotsiaalkindlustusõigused on peaaegu täiesti tähelepanuta jäetud.

Raportöör kahetseb asjaolu, et teenuseid, mida üldiselt peetakse heaoluühiskonna kohustuste hulka kuuluvaiks, nagu näiteks lastehoid ning vanurite ja puuetega inimeste hooldamine, peetakse Türgis probleemiks, millega peavad toime tulema üksnes naised. Seetõttu püsibki naiste tööhõive määr madalana. Sel põhjusel kutsutakse Türgi valitsust käesolevas raportis üles eraldama piisavaid vahendeid taskukohaste ja juurdepääsetavate päevahoiuteenuste loomiseks.

Poliitikas osalemine

Pärast 2011. aasta üldvalimisi tõusis Türgi parlamendi naisliikmete protsent 9,1%-lt 14,3%-ni. Ehkki see on samm õiges suunas, on see protsent siiski väike. Raportöör kutsub üles koostama uut erakondi ja valimisi käsitlevat seadust, millega kehtestatakse kohustuslik kvoodisüsteem.

Raportöör täheldab, et kuigi erakondade naisteorganisatsioonid on nende erakondade eduks väga olulised, ei aita see kaasa nende naiste poliitilisele karjäärile. Seetõttu leiab raportöör, et erakondade sise-eeskirjadega tuleb tagada naiste esindatus kõigil erakonna juhtimistasanditel.

Naiste väljavaated Türgis 2020. aastal

Euroopas on toimumas muutused, mille sihiks on jõuda kriisieelse majanduskasvuni ning suurendada oma potentsiaali selle ületamiseks (Euroopa 2020. aasta strateegia), ning üks Euroopa 2020. aasta strateegia keskseid prioriteete on kaasav majanduskasv, mis hõlmab naiste suuremat osalemist, kuna 2020. aastal vajab Euroopa majanduse konkurentsivõime suurendamiseks kõiki oma naisi. Sellega seoses kutsub raportöör Türgit kui kandidaatriiki üles ühinema Euroopa 2020. aasta strateegia soolise aspektiga ja pühenduma tõelise soolise võrdõiguslikkuse saavutamisele, kuna oma pidevates püüdlustes saavutada suuremat majanduskasvu seisab ka Türgi peagi silmitsi sarnaste probleemidega.

Kui raportöör oli põhjalikult uurinud naiste olukorda Türgis ning küsitlenud paljusid avalikus elus ja VVOdes tegutsevaid isikuid, märkas ta, et kõigis saadud vastustes kordub üks ühine järeldus – ühiskonna patriarhaalse struktuuri muutmiseks soolisel võrdõiguslikkusel põhinevaks struktuuriks on vaja muutust mõttelaadis. See oleks väga oluline soopõhise vägivalda lõpetamiseks, naiste osaluse suurendamiseks ja naiste õiguste suurendamiseks üldiselt. Seetõttu annab raportöör mitmeid soovitusi, mis võiksid mõttelaadi sellisele muutumisele kaasa aidata.

Raportöör juhib tähelepanu meedia möödapääsmatule rollile mõttelaadi muutuse algatamisel ja teeb ettepanekuid, milliseid algatusi võiks meedia võtta. Veelgi enam – raportöör on arvamusel, et selline muutus teostuks kõige paremini esiteks tänu sellise mehhanismi loomisele, mis võimaldaks naissoost rollieeskujudel ja noortel neidudel aktiivselt suhelda Türgi tuleviku ning naiste soovitava rolli teemal selles tulevikus; ja teiseks tänu meeste kaasamisele mõttelaadi muutmise protsessi. Raportööri arvamuse kohaselt tuleks teist nimetatud aspekti teostada „sugupoolte liidu” loomise kampaania abil, viitega „tsivilisatsioonide liidule”, algatusele, mille üks toetaja oli Türgi peaminister Recep Tayyip Erdoğan.

PARLAMENDIKOMISJONIS TOIMUNUD LÕPPHÄÄLETUSE TULEMUS

Vastuvõtmise kuupäev	27.3.2012
Lõpphääletuse tulemus	+: 28 -: 0 0: 0
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Regina Bastos, Edit Bauer, Emine Bozkurt, Andrea Češková, Iratxe García Pérez, Mary Honeyball, Livia Járóka, Teresa Jiménez-Becerril Barrio, Nicole Kiil-Nielsen, Silvana Koch-Mehrin, Rodi Kratsa-Tsagaropoulou, Astrid Lulling, Elisabeth Morin-Chartier, Siiri Oviir, Antonyia Parvanova, Joanna Senyszyn, Joanna Katarzyna Skrzydlewska, Angelika Werthmann, Marina Yannakoudakis, Inês Cristina Zuber
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed	Franziska Katharina Brantner, Anne Delvaux, Sylvie Guillaume, Mojca Kleva, Ana Miranda, Antigoni Papadopoulou, Eleni Theoharous
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliige/asendusliikmed (kodukorra art 187 lg 2)	Elisabeth Jeggle